

Měděné zrudnění z granodioritu v Liticích nad Orlicí

Biotitický granodiorit těžený několikaetázovým kamenolomem v Liticích nad Orlicí je mineralogicky pověstný především výskytem smaragdově zeleného krystalovaného fluoritu. Rudní minerály se v litickém masivu vyskytují velmi sporadicky. Jedním z prvních literárně podchycených nálezů je vzácný galenit s cerusitem, který byl zachycen na spodní etáži kamenolomu v kalcitové výplni (HOLINKA 1973). Již předtím se však ŠITA a BRADNA (1971) zmiňují o výskytu pyritu. V roce 1984 popisuje BAŽANT a BRADNA měděnou mineralizaci reprezentovanou zrny o velikosti desetin mm až několika mm zarostlými v kalcitové žilovině. Na základě spektrální analýzy a mikroskopického sledování nábrusů identifikují zrna jako směs galenitu, chalkopyritu, ryzí mědi, covellinu, chalkozinu a malachitu.

Na jaře 1982 byly na pravé straně druhé etáže objeveny v kalcitové žilovině další vzorky obsahující měděné zrudnění. Na základě rentgenové difrakční analýzy (difraktograf Chirana 2, $\text{CuK}\alpha$ záření) a kvantitativních stanovení energiově disperzního mikroanalýzátoru Link Systems 860/2 (laboratoř ÚNS v Kutné Hoře) byl **identifikován chalkozin, chalkopyrit a malachit**. Oba uvedené sulfidy vytvářejí minerálně čisté akumulace, makroskopicky dobře odlišitelné.

Chalkozin tvoří maximálně 3 mm velká zrna, charakteristicky tmavošedé barvy a kovového lesku. Zarůstá do šedobílého až žlutobílého krystalického kalcitu, který vytváří až 7 cm mocné žilkovité výplně v granodioritu. Spolu s chalkozinem se objevují až 10 mm velká zelená a tmavofialová zrna fluoritu. Okraje chalkozinových zrn postupně přecházejí v zelený malachit. Hlavní rentgenová prášková data chalkozinu jsou (d -nm, I -%): 0,1981 (100); 0,1872 (80); 0,2459 (75); 0,3347 (30) a 0,3189 (25). Chemické složení chalkozinu, zjištěné mikroanalýzátořem (průměr z 5 bodových měření) je $\text{Cu} = 79,94\%$, $\text{S} = 20,06\%$ (přepočet na 100%). **Krystalochemický vzorec ($\text{Cu}_{2,01}\text{S}$) vylučuje, že se jedná o makroskopicky neodlišitelný djurleit, který bývá s chalkozinem často spjat.**

Chalkopyrit tvoří drobná, maximálně 2 mm velká zrna, zarůstající do kalcitu. Jsou částečně navětralá, část je tvořena rezavě hnědým limonitem a zeleným malachitem. V drobných impregnacích (do 0,5 mm) je již přeměněna celá hmota chalkopyritu. Minerál má charakteristickou zlatožlutou barvu a kovový lesk. Byl prokázán energiově disperzním mikroanalýzátořem. Jeho chemické složení zjištěné z 5 bodových stanovení je $\text{Cu} = 33,98\%$, $\text{Fe} = 31,12\%$ a $\text{S} = 34,90\%$.

Oba popsané rudní minerály patří na lokalitě k vzácným akcesoriím, které patří k hydrotermálnímu doprovodu intruze granodioritu.

Literatura:

BAŽANT Z. et BRADNA J. (1984): *Rudní nerosty z kalcitových žil v Liticích nad Orlicí*. – Pr. a Stud. – Přír., Pardubice, 15: 5–8.

HOLINKA J. (1973): *Galenit a cerusit, nové nerosty z Litic nad Orlicí*. – Pr. Mus. Hradec Králové, ser. A, 14: 17–18.

ŠITA F. et BRADNA J. (1971): *Několik poznámek k mineralogii Orlických hor a jejich předhoří*. – Pr. a Stud. – Přír., Pardubice, 3: 13–16.

PETR PAULIŠ, BOHUMIL MORAVEC

Neznámý dopis Jana Evangelisty Purkyně nalezený v Rychnově nad Kněžnou

Před časem jeden z nás (JP) našel ve farním fondu Státního okresního archivu (SOka) v Rychnově nad Kněžnou dosud neznámý dopis J. E. PURKYNĚ (obr. 1a, b). Je označen číslem 7 (v příslušné složce však žádné další dokumenty nejsou) a je tu připsáno: „*Dopis p. dra Purky... stranu posláni názorny... obrazů a Jungm. slovn. Do star. archivu*“. Je také opatřen kulatým razítkem: Městské Pelcovo museum v Rychnově n. Kn. V současném Okresním muzeu Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou však nebyla nalezena žádná stopa po někdejší evidenci tohoto dopisu. Purkyně se v něm zmiňuje o tom, že zaslal libochovické škole AMERLINGOVY obrazy ^{1/} (obr. 2) pro názorné vyučování, a humorně vzpomíná, jak ještě během lékařských studií se mu dostalo nabídky učit ve škole v jeho rodných Libochovicích. Je třeba upozornit, že Purkyně ve svém listu o Jungmannově slovníku nehovoří, ačkoliv je to v příspěvku uvedeno. J. E. Purkyně věnoval tento slovník škole v Libochovicích později, 19. 3. 1860, jak o tom ostatně mluví ještě dnes zápis v této knize, uložené v učitelské knihovně libochovické školy:^{2/} „*Tento Jungmannův slovník věnuje knihovně školy libochovické její někdy pilný a poslušný žák Jan E. Purkyně, c. k. řádný profesor fysiologie na universitě v Praze 19. března 1860*“. Text dopisu zní:

Z Prahy 27. února 1859

...ný pane děkane!

...slal jsem před nedávným prostřednictvím p. Med. st. Sohra paklík Amerlingových obrazů pro názorné vyučování, chtěje se zavděčiti škole, kde jsem sám před 65 léty sedával a kde jsem prvnímu literárnímu umění se naučil.

Další pokračování těch obrazů budu čas po čase zasílat a doufám, že budou dobře upotřebeny. Chtěl jsem s záslouhou počkatí ažby se Vašnost byla zase v Praze